

Vasile Iarmulschi, Octavian Munteanu

Hand-made Ceramics from the Lucașeuca II Settlement, 2nd–1st cal. B. C. Orhei District, Moldova

Ręcznie lepiona ceramika z osady Lukaševka II, II–I w. p.n.e. (region Orgiejów, Mołdawia)

Summary

The article describes and analyzes the hand-made pottery discovered at the settlement Lucașeuca II, belonging to the Poienești-Lucașeuca culture. The ceramic material was discovered during the excavations carried out by G. B. Fedorov, R. Vulpe and M. A. Romanovskaja in 1957–1959. Hand-made pottery constitutes about 96 % of the fragments recovered at Lucașeuca II. From the point of view of ceramic material, the pottery from the site could be divided in two groups: (i) coarse kitchen ceramics (designed for everyday food preparation and storage), and (ii) fine ceramics for serving meals. Receptacles made of coarse ceramics constitute 88 % of the total sample, while fine ceramics only 8 %.

Keywords: Lucașeuca II settlement; Poienești-Lucașeuca culture; hand-made pottery; coarse ceramics; fine ceramics.

Podsumowanie

Artykuł opisuje i analizuje ręcznie lepioną ceramikę z osady Lukaševka II, należąca do kultury Poienești-Lukaševka. Ceramikę tę znaleziono podczas wykopalisk prowadzonych przez G. B. Fedorowa, R. Vulpe i M. A. Romanowską w latach 1957–1959. Ceramika lepiona ręcznie stanowi około 96 % znalezionych fragmentów naczyń. Można ją podzielić na dwie grupy: (i) ceramikę kuchenną, wykonaną z gliny o gruboziarnistej domieszce (do użytku codziennego, przygotowywania i przechowywania żywności), oraz (ii) cienkościenną ceramikę kuchenną, wykonaną z gliny o drobnoziarnistej domieszce. Naczynia należące do pierwszej grupy to 88 % całości, a drugiej tylko 8 %.

Keywords: Osada Lukaševka II; kultura Poienești-Lukaševka; ceramika lepiona ręcznie; ceramika z gliny o gruboziarnistej domieszce; ceramika z gliny o drobnoziarnistej domieszce.

Among important archeological sites of the Late Pre-Roman Iron Age in the Prut-Dniester region one can include Poieniști-Lucașeuca-type settlement at Lucașeuca II, Orhei District. Located about 2 km west of the village on the first terrace of the river (Fig. 1),¹ the settlement first came to the attention of researchers during systematic excavations carried out by G. B. Fedorov, R. Vulpe, and M. A. Romanovskaja in 1957–1959.² As a result, three archaeological campaigns unveiled a surface of 513 m², discovering seven dwellings and many household complexes.³ At the same time, the site provided rich archaeological material, consisting of pottery, utensils, clothing accessories, and jewellery, which reflect different spheres of human life and activity in the region.

As in the case of other sites of the Poieniști-Lucașeuca type, the most numerous archaeological objects discovered at this settlement were clay vessels. However, most of the recovered ceramic material is fragmentary, which poses significant obstacles as to the reconstruction of forms. From the point of view of the production technique, one can divide the ceramics from Lucașeuca II, just like from all other sites of the Poieniști-Lucașeuca type, into two broad categories: (1) hand-made pottery, and (2) wheel-turned pottery. The ceramics that archeologists attribute to this culture is almost entirely made by hand, while the wheel-turned pottery consists usually of imported vessels. Taking into consideration the importance of this kind of material for the perception of the entire Poieniști-Lucașeuca culture (especially the hand-made category), in what follows we present and analyze the hand-made pottery discovered at the Lucașeuca II settlement.⁴ It represents about 96 % of all the potsherds recovered at Lucașeuca (Fig. 1).⁵

Within the handmade pottery we observe two groups: (i) kitchen ceramics from rough paste, intended for daily use, such as preparation and preservation of food, and (ii) ceramics from fine paste (intended for serving meals). The ceramics from rough paste, which rep-

Jednym z najważniejszych stanowisk archeologicznych z późnego okresu przedrzymskiego w regionie Prutu i Dniestru jest osada kultury Poieniști-Lukaševka w Lukaševce II (region Orgiejów). Położona jest około 2 km na zachód od wsi, na najniższej terasie rzeki¹ (ryc. 1), i została odkryta podczas systematycznie prowadzonych prac wykopaliskowych przez G. B. Fiedorowa, R. Vulpe i M. A. Romanowską w latach 1957–1959.² Trzy sezony badań archeologicznych objęły teren 513 m², wydobywając na światło dzienne siedem domostw i wiele kompleksów mieszkalnych.³ Stanowisko to dostarczyło również bogatego materiału archeologicznego, na który złożyła się ceramika, narzędzia, akcesoria ubioru i biżuteria, odzwierciedlające różne sfery ludzkiego życia i aktywności w badanym miejscu.

Podobnie do innych stanowisk kultury Poieniști-Lukaševka, najliczniejszą kategorią zabytków pozyskaną z tego stanowiska są naczynia gliniane. Trzeba jednak zaznaczyć, iż większość materiału jest zachowana tylko fragmentarycznie, co stwarza poważne problemy dla rekonstrukcji form. Z punktu widzenia technologii wytwarzania, ceramikę z Lukaševki II, tak jak ze wszystkich innych stanowisk kultury Poieniști-Lukaševka, można podzielić na dwie ogólne kategorie: (i) ceramikę wytwarzaną ręcznie i (ii) ceramikę toczoną na kole garncarskim. Wyroby przypisywane omawianej przez nas kulturze są niemal całkowicie wytwarzane ręcznie, natomiast ceramika toczona na kole jest zazwyczaj pochodzenia obcego. Mając na uwadze znaczenie tego typu pozostałości (zwłaszcza wyrobów ręcznych) dla percepcji całej kultury Poieniști-Lukaševka, proponujemy poniżej opis i analizę materiałów ze stanowiska w Lukaševce II.⁴ Co ważne, ceramika lepiąca ręcznie obejmuje około 96 % wszystkich fragmentów pozyskanych w Lukaševce⁵ (diagram 1).

Ceramika wykonana ręcznie obejmuje dwie grupy: (i) wyroby z gliny o gruboziarnistej domieszce, do użytku kuchennego, przygotowywania i przechowywania żywności (tzw. ceramika kuchenna), oraz (ii) wyroby z gliny o drobnoziarnistej domieszce (tzw. cerami-

1 Федоров 1960, 240.

2 Федоров 1960, 240.

3 Федоров 1960, 240–246; Романовская 1962, 293.

4 Unfortunately, the archaeological material recovered from the site was not fully preserved. While the majority of the find survived, a significant part of the discovered ceramics cannot be recovered. The pottery from the Lucașeuca II settlement is today at the Museum of History in Kishinev. Since 1957, the material has been moved from one location to another and some of the recovered remains have been lost in transportation.

5 Федоров 1960, 18.

1 Федоров 1960, 240.

2 Федоров 1960, 240.

3 Федоров 1960, 240–246; Романовская 1962, 293.

4 Niestety materiał archeologiczny pozyskany ze stanowiska nie został zabezpieczony w całości. Ceramika z Lukaševki II jest dziś przechowywana w Muzeum Historii w Kiszyniowie. Od roku 1957 do chwili obecnej materiał ten przechodził z rąk do rąk i jego część zagubiono w transporcie.

5 Федоров 1960, 18.

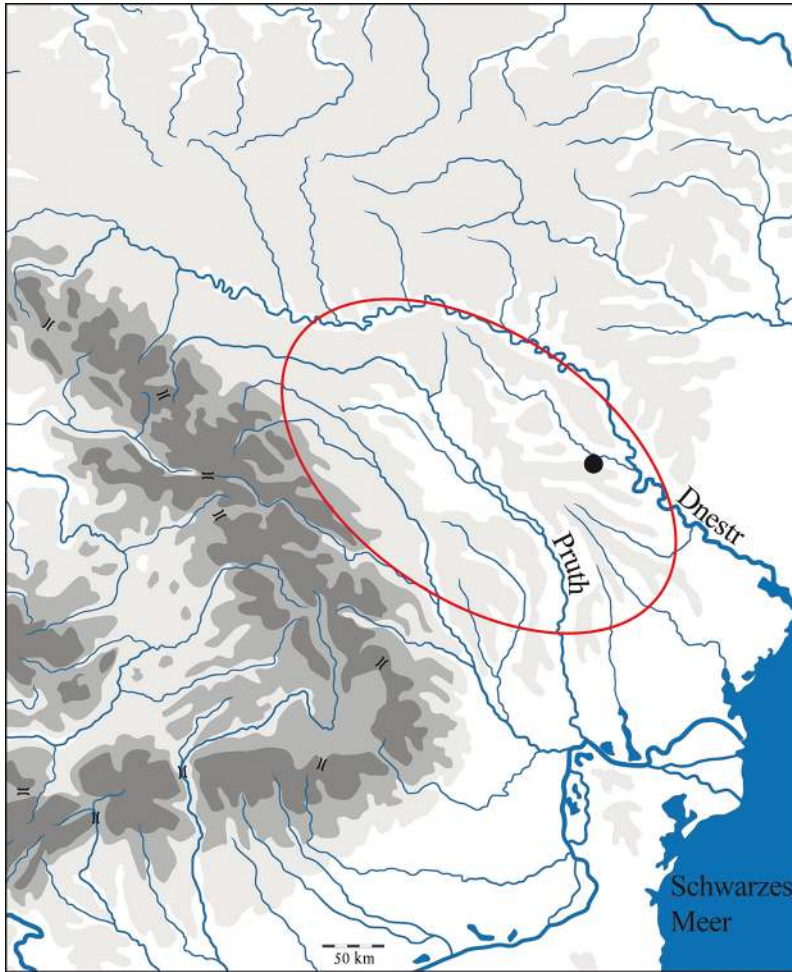

Fig. 1 Area of the Poieniști-Lucașeuca culture and location of the site Lucașeuca II.
Ryc. 1 Obszar występowania kultury Poieniști-Lukaševka i lokalizacja stanowiska Lukaševka II.

resent the majority of hand-made pottery, were made of crumbly and poorly mixed paste. Crushed shards, mixed and burned clay, more rarely gravel or sand, served as degreasers. Modelling is negligent, manifested by inadequacies and asymmetries in shape. Combustion is poor and uneven, and the vessels have different colours, brown-gray or yellowish-red on both sides and dark in the cross-section. The pottery in this group is quite fragmented, which poses difficulties in classification. Thus, with access to a very small number of whole vessels, we will try to present a typology of pottery from rough paste based on the analysis of upper parts of containers. Within the ceramics from rough paste we can distinguish the following types of vases: pots, bowls, dishes, miniature pots, strainers, foot cups, Dacian cups, and disks.

ka stołowa, do serwowania posiłków). Pierwsza, liczniejsza grupa wykonana jest ze źle wymieszanej i kruszącej się masy garncarskiej. Jako domieszki schudzającej używano rozdrobnionych fragmentów ceramiki, wymieszanej i palonej gliny, rzadziej żwiru lub piasku. Nie przykładano się do nadawania naczyniom starannych kształtów, co skutkowało nierównościami i brakiem symetrii. Wypalanie również było niestaranne i nierówne, na skutek czego naczynia mają różne kolory, brązowo-szare lub żółtawo-czerwone na powierzchniach, a ciemne w przełamie. Wyroby z tej grupy występują tylko we fragmentach, co utrudnia ich klasyfikację. Mając zatem do dyspozycji bardzo małą liczbę całych naczyń, postaramy się zaprezentować typologię ceramiki wykonanej z gliny o gruboziarnistej domieszce na podstawie górnych fragmentów tychże naczyń. Możemy wyróżnić następujące grupy naczyń: garnki, misy, naczynia miniaturowe, nieprofilowane misy, cedzaki/naczynia sitowate, pucharki na nóżkach, tzw. 'czasze dackie' oraz 'placki'.

I Kitchen ceramics from rough paste

I.1 Pots

This category of vessels is of great variety. If we take all the details into consideration, we can say that almost every ceramic piece has a different shape. On the general level, however, the pots from Lucașeuca II can be classified into three main types.

Type 1 (Pl. 1. 1–5) includes short sack-shaped vases, without necks, with straight or slightly inward lips. The majority of Type 1 pots lack ornament; only one vessel is decorated. A fragment of the vessel, discovered in the cultural layer, has on top of the pot a decoration in the form of an alveolate belt (Pl. 1. 5). In the space of the Poieniști-Lucașeuca culture such pots appeared at almost all the sites, including analogous discoveries at Davideni,⁶ Lunca Ciurei⁷ and Ulmu.⁸ As for the origin of this type of vessel in the cultural area we are dealing with, most specialists, making references to the findings of the Getae culture,⁹ characteristic of the East-Carpathian area during the previous period (6th–3rd cal. B. C.), consider it an autochthonous tradition.¹⁰ However, similar vessels are known in Northern Europe, more specifically in the area of Jastorf¹¹ and Przeworsk¹² cultures.

Type 2 (Pl. 1. 6–11) includes pots with roughly spheroidal body and a straight or flared outward lip. Sometimes the outer surface of the vessel is coated with slurry. Such pots appeared at almost every extensively researched site of the Poieniști-Lucașeuca type; among similar finds one can mention Orheiul Vechi,¹³ Ulmu¹⁴ and Borosești.¹⁵ Similar dishes, but without slurry, can also be encountered in the area of Getae culture, with examples found at several settlements, such as Saharna Mică,¹⁶ Horodca Mică¹⁷ and Potârca.¹⁸ At the same time, one can observe analogies for such vessels in the area of ‘Germanic’ Late Pre-Roman Iron Age cultures, both to

6 Babeș 1993, pl. 23. 17. 25–29.

7 Teodor 1987, fig. 14. 8.

8 Romanovskaja 1987, fig. 8. 3, 10.

9 Никулиця 1977, 110, fig. XII. 10; Vulpe 1953, 56–57, fig. 4. 4.

10 Федоров 1960, 38; Teodor 1967, 27; Romanovskaja 1987, 224.

11 Kleemann 1994, fig. 3. 2; Bücke 2007, pl. 2. 6; Hüser 2010, fig. 11. 2.

12 Dąbrowska 1997, pl. IV. 4; Machajewski and Pietrzak 2004, tab. XIII. 3.

13 Munteanu 2001, fig. 3. 1–2.

14 Romanovskaja 1987, fig. 10. 1–2.

15 Babeș 1993, pl. 18. 13.

16 Niculiță, Zanoci, and Arnăuț 2008, fig. 4. 8–9.

17 Munteanu and Iarmulski 2007, fig. 5. 2.

18 Niculiță, Matveev, and Potângă 1999, fig. 4. 2.

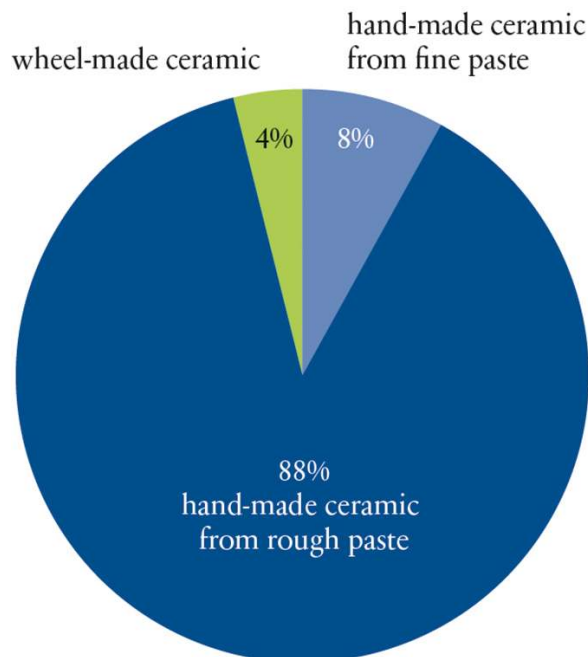

Fig. 2 Percentage of hand-made and wheel-made ceramics from Lucașeuca II Settlement.

Ryc. 2 Udział procentowy ceramiki ręcznie lepionej i toczonej na kole z osady Lukaševka II.

I Wyroby z gliny o gruboziarnistej

I.1 Garnki

Kategorię tę charakteryzuje ogromna różnorodność. Jeśli weźmiemy pod uwagę wszystkie szczegóły morfologiczne, możemy powiedzieć, że niemal każdy egzemplarz ma inny kształt. Da się tu jednak wyróżnić trzy główne typy:

Typ 1 (tabl. 1. 1–5) to niskie naczynia wazowate o kształcie workowatym, bez szyjki, o brzegu prostym lub lekko zagiętym do wewnątrz. Większość naczyń należących do tego typu nie posiada ozdób, z wyjątkiem jednego, ozdobionego w górnej części plastyczną nalepianą listwą z odciskami paznokciowymi (tabl. 1. 5). W kulturze Poieniști-Lukaševka garnki tego typu pojawiały się niemal na wszystkich badanych stanowiskach, np. w Davideni,⁶ Lunca Ciurei⁷ i Ulmu.⁸ Jeśli chodzi o pochodzenie tego typu naczyń, to większość ekspertów, biorąc pod uwagę znaleziska kultury Getów,⁹ charaktery-

6 Babeș 1993, tabl. 23, 17. 25–29.

7 Teodor 1987, ryc. 14. 8.

8 Romanovskaja 1987, ryc. 8. 3, 10.

9 Никулиця 1977, 110, ryc. XII 10; Vulpe 1953, 56–57, ryc. 4. 4.

the west and to the east of Oder. Among the discoveries we can mention pots from Phöben,¹⁹ Zeestow²⁰ and Wojnowo site 23.²¹

Type 3 (Pl. 1. 12; 2. 1) includes pots with a straight or slightly flaring lip and a globular body. The surface of the vessel is often coated with slurry. Such pots are common in Poieneşti-Lucaşeuca culture; among analogies one can mention vessels from Goroşovo,²² Orheiul Vechi²³ and Ulmu.²⁴ Importantly, analogies for such vessels are missing in the Getae cultural area, but can be found at sites of the Jastorf type in northern Germany, of which we can point to those from Hamburg Volksdorf²⁵ and Hamburg Marmsdorf, Fdpl. 682.²⁶

1.2 Bowls

Bowls from rough paste figure in smaller numbers at the Lucaşeuca II settlement. Depending on the shape of the lip, we distinguish two types of bowls.

Type 1 (Pl. 2. 2–3) includes vessels with a slightly flaring outward lip and clearly defined neck. The surface of the bowl is sometimes covered with slurry. Analogies for this type can be found at basically all carefully researched sites of Poieneşti-Lucaşeuca culture, such as Lozna Hlibicioc,²⁷ Ulmu²⁸ or Boroseşti.²⁹ However, similar cases in the area of Getae culture are not known; instead, analogies exist in Jastorf culture, specifically in the region of Brandenburg. Of the latter, we can cite examples from Waletersdorf³⁰ and Glienic 14³¹ and from the so-called ceramic group of Werbkowice-type,³² the cultural aspect of which is attributed to the movement of the Bastarnae to South-Eastern Europe.³³

Type 2 (Pl. 2. 4) consists of a single piece of a vessel found in the cultural layer of the site. The vessel had a straight lip and the neck is barely visible. On its lower body, the bowl is decorated with numerous alveolae.

stycznej dla obszaru Karpat Wschodnich w okresie poprzedzającym (VI–III w. p.n.e.), uznaje je za tradycję rodzimą.¹⁰ Zauważmy jednak także, że podobne naczynia znane są w Europie Północnej, konkretnie na terenach kultur jastorfskiej¹¹ i przeworskiej.¹²

Typ 2 (tabl. 1. 6–11) obejmuje garnki o mniej więcej esowatym kształcie i prostym lub lekko pogrubionym brzegu. Czasami powierzchnia naczyń jest chropowata. Naczynia tego typu występują na prawie każdym stanowisku kultury Poieneşti-Lucaşeuca – można tu wymienić Orchej Stary,¹³ Ulmu¹⁴ i Boroseşti.¹⁵ Dodajmy, że podobne naczynia, lecz bez chropowacenia, spotykamy w wielu osadach na obszarze kultury Getów, takich jak Saharna Mică,¹⁶ Horodca Mică,¹⁷ czy Potârca.¹⁸ Jednocześnie można zaobserwować analogiczne naczynia na obszarze „germańskich” kultur z późnej epoki żelaza, zarówno na zachód, jak i na wschód od Odry. Można tu wymienić Phöben,¹⁹ Zeestow²⁰ i Wojnowo (stan. 23).²¹

Typ 3 (tabl. 1. 12; 1. 1) obejmuje garnki o kulistym kształcie, z krótką, pionową lub lekko skośnie zachyloną szyjką i o prostej krawędzi. Powierzchnia często jest chropowata. W kulturze Poieneşti-Lucaşeuca występują one powszechnie, analogiczne naczynia znaleźć można wśród materiałów z Goroşova,²² Orcheja Starego²³ i Ulmu.²⁴ Istotne jest to, że analogii nie znajdziemy na obszarze kultury Getów, lecz występują one na stanowiskach kultury jastorfskiej w północnych Niemczech – wspomnijmy np. Hamburg Volksdorf²⁵ i Hamburg Marmsdorf.²⁶

19 Schwarzländer 1999, fig. 3. 6, 11.

20 Kleemann 1994, fig. 4. 1.

21 Kasprowicz 2004, fig. 6. 12–13.

22 Пачкова 1983, fig. 6. 19.

23 Postică and Munteanu 1999, fig. 12. 7.

24 Romanovskaja 1987, fig. 9. 11.

25 Bücke 2007, pl. 46. 158.

26 Hüser 2010, fig. 11. 3, 5.

27 Teodor 1992, fig. 13. 7.

28 Romanovskaja 1987, fig. 6. 18.

29 Babeş 1993, pl. 19. 67.

30 Brumlich and Meyer 2004, fig. 17, i.l.

31 Brumlich, Meyer, and Lychatz 2012, fig. 23.

32 Łuczkiwicz 2014, fig. 3. 3.

33 Dąbrowska 1994, 87; a critical view in: Łuczkiwicz 2014, 325.

10 Федоров 1960, 38; Teodor 1967, 27; Romanovskaja 1987, 224.

11 Kleemann 1994, ryc. 3. 2; Bücke 2007, tabl. 2, 6; Hüser 2010, ryc. 11. 2.

12 Dąbrowska 1997, tabl. IV, 4; Machajewski i Pietrzak 2004, tabl. XIII, 3.

13 Munteanu 2001, ryc. 3. 1–2.

14 Romanovskaja 1987, ryc. 10. 1–2.

15 Babeş 1993, tabl. 18. 13.

16 Niculiţă, Zanoci i Arnăut 2008, ryc. 4. 8–9.

17 Munteanu i Iarmulski 2007, ryc. 5. 2.

18 Niculiţă, Matveev i Potângă 1999, ryc. 4. 2.

19 Schwarzländer 1999, ryc. 3. 6, 11.

20 Kleemann 1994, ryc. 4. 1.

21 Kasprowicz 2004, ryc. 6. 12–13.

22 Пачкова 1983, ryc. 6. 19.

23 Postică i Munteanu 1999, ryc. 12. 7.

24 Romanovskaja 1987, ryc. 9. 11.

25 Bücke 2007, tabl. 46. 158.

26 Hüser 2010, ryc. 11. 3, 5.

In the area of Poienești-Lucașeuca culture similar vessels were found at Goroșovo³⁴ and Orheiul Vechi.³⁵ Analogies to such bowls are present in the so-called ceramic group of Werbkowice-type³⁶ and in Jastorf culture.³⁷

1.3 Dishes

Dishes from rough paste are weakly represented at Lucașeuca II, and not a single whole vessel of the type was found – only a few fragments of higher portions of vessels. These dishes have a pulled inside lip and a roughly conic body (Pl. 2. 5–6) and can be frequently encountered at the sites of Poienești-Lucașeuca-type, including similar findings at Lozna Hlibicioc,³⁸ Borniș³⁹ and Botoșana.⁴⁰ Analogous examples are known both in the area of Getae culture⁴¹ and at the sites of the Jastorf-type from the Brandenburg region, such as those from Zeestow⁴² or Spenge Lezinghausen.⁴³

1.4 Miniature Pots

A small group of miniature pots was also found at Lucașeuca II. They have flared lips, globular bodies, and straight bottoms (Pl. 2. 7). There is no certainty as to their function – it has been suggested that some may simply have been toys.⁴⁴ So far we have no analogies for these pots either in the Poienești-Lucașeuca cultural area, or in the cultural area of synchronous cultures of Central and Northern Europe. Instead, somewhat similar vases can be encountered frequently in Dacian culture.⁴⁵

1.5 Foot cups

The find at Lucașeuca II, specifically dwelling no. 4 and the cultural layer, contains several fragments of foot cups (Pl. 2. 8–10). They are small in size, with the diameter of the bottom of about 7–9 cm. The outer surface of

1.2 Misy

Wykonane z gliny o gruboziarnistej domieszce pojawiają się na stanowisku Lukaševki II mniej licznie. W zależności od kształtu wylewu wyróżniamy ich dwa typy.

Typ 1 (tabl. 2. 2–3) obejmuje naczynia z lekko rozszerzającym się wylewem i wyraźnie zaakcentowaną szyjką. Powierzchnia jest czasami chropowata. Analogiczne przykłady ceramiki tego typu znajdujemy właściwie na wszystkich stanowiskach kultury Poienești-Lukaševka, np. Lozna Hlibicioc,²⁷ Ulmu²⁸ i Boroșești.²⁹ Na obszarze kultury Getów nie stwierdzono podobnych przypadków, a analogiczne znaleziska występują na obszarze kultury jastorfskiej, zwłaszcza w Brandenburgii, np. w Waletsdorf³⁰ i Glienick 14,³¹ oraz w tzw. grupie czernicyńskiej (materiały ceramiczne typu Werbkowice³²), która łączona jest z migracją Bastarnów na południowy wschód Europy.³³

Typ 2 (tabl. 2. 4) to zaledwie jeden fragment naczynia, znaleziony w warstwie kulturowej stanowiska. Naczynie to miało prosto ścięty wylew i prawie niezauważalną szyjkę. Na dolnej części brzuśca widoczny jest ornament w postaci dołków paznokciowych. Na terenie kultury Poienești-Lukaševka podobne naczynia odkryto w Goroșovie³⁴ i Orcheju Starym.³⁵ Analogiczne przykłady znajdziemy też wśród ceramiki typu Werbkowice³⁶ i w kulturze jastorfskiej.³⁷

1.3 Nieprofilowane misy

Wykonane z gliny o gruboziarnistej domieszce są w osadzie Lukaševka II słabo reprezentowane. Nie odkryto ani jednego naczynia w całości, lecz tylko kilka fragmentów górnych części. Mają one brzegi zachylone do wewnątrz i mniej więcej zaokrąglony profil (tabl. 2. 5–6). Tego typu naczynia można spotkać na stanowiskach kultury Poienești-Lukaševka, np. w Lozna Hlibicioc,³⁸ Borniș³⁹

34 Пачкова 1983, fig. 8. 22.

35 Postică and Munteanu 1999, fig. 12. 4.

36 Łuczkiwicz 2014, fig. 6. 6.

37 Brandt 2005, fig. 11. 10.

38 Teodor 1992, fig. 4. 1; Teodor and Șadurschi 1980, fig. 9. 1, 3, 5.

39 Popovici 1981/1982, fig. 1. 9.

40 Teodor 1980, fig. 22. 4, 14.

41 Arnăut 2003, 73, fig. 46. 5; Niculiță, Teodor, and Zanoci 2002, 50, fig. 94. 3; Munteanu and Iarmulski 2007, 281, fig. 7. 3.

42 Kleemann 1994, 39, fig. 8.

43 Best 1997, fig. 2. 15.

44 Munteanu 1999, 215.

45 Crișan 1978, 107–108, fig. 38. 2; Ursachi 1995, pl. 267. 4.

27 Teodor 1992, ryc. 13. 7.

28 Romanovskaja 1987, ryc. 6. 18.

29 Babeș 1993, tabl. 19. 67.

30 Brumlich i Meyer 2004, ryc. 17, i.l.

31 Brumlich, Meyer i Lychatz 2012 ryc. 23.

32 Łuczkiwicz 2014, ryc. 3. 3.

33 Dąbrowska 1994, 87; krytycznie: Łuczkiwicz 2014, 325.

34 Пачкова 1983, ryc. 8. 22.

35 Postică i Munteanu 1999, ryc. 12. 4.

36 Łuczkiwicz 2014, ryc. 6. 6.

37 Brandt 2005, ryc. 11. 10.

38 Teodor 1992, ryc. 4. 1; Teodor i Șadurschi 1980, ryc. 9. 1, 3, 5.

39 Popovici 1981/1982, ryc. 1. 9.

the containers is usually lumpy with signs of polishing. Such vessels are common in Poieniști-Lucașeuca culture. Among analogous finds one can mention discoveries at Kruglik,⁴⁶ Lozna Hlibicioc⁴⁷ and Ulmu.⁴⁸ We find analogies to such containers both in the area of Getae culture – e.g. the findings in Cucorăni⁴⁹ or Huși Corni⁵⁰ – as well as in the Dacian cultural area.⁵¹

1.6 Strainers

Strainers also fall into the category of ceramics from rough paste (Pl. 3. 1–2). At Lucașeuca II, fragments of strainers appeared in dwelling no. 4. While whole vessels have not yet been discovered, we suppose that they had a conic shape, perforations being located throughout the body. Similar vessels were found on several settlements kindred to ours, e.g. Băiceni,⁵² Roșiori Dulcești⁵³ or Răducăneni.⁵⁴ One can also find analogies for this type of ceramics in the area of Getae culture, with corresponding vessels at Huși Corni⁵⁵ and Stolniceni,⁵⁶ as well as in the area of Jastorf culture, examples including Brandenburg (Berlin Wittenau),⁵⁷ the middle course of Elba (Ashausen),⁵⁸ and Greater Poland (Nowa Wieś),⁵⁹ (Murowana Goślina).⁶⁰

1.7 Dacian Cups

Small vases of conic shape, with rounded lips and flat bottoms, are also present at Lucașeuca. This type is very close to the so-called Dacian cups. Both items with a handle and without it were found (Pl. 3. 3–4). Being probably used for lighting,⁶¹ these types of vessels appear at the majority of researched sites of the Poieniști-Lucașeuca type. Among these we can mention those

i Botoșanie.⁴⁰ Podobne przykłady znane są także z terenu zarówno kultury Getów,⁴¹ jak i kultury jastorfskiej z Brandenburgii, np. z Zeestow⁴² czy Spenge Lezinghausen.⁴³

1.4 Naczynia miniaturowe

W Lucașevce II znaleziono też kilka naczyń miniaturowych (garnków lub garnuszków). Mają one wychylony na zewnątrz wylew, zaokrąglony brzusec i proste dno (tabl. 2. 7). Nie ma pewności co do ich przeznaczenia – sugerowano niekiedy, iż niektóre z nich to po prostu zabawki.⁴⁴ Dotychczas nie odnaleziono analogicznych przedmiotów ani na terenie kultury Poieniști-Lucașevka, ani na terenach równoległych czasowo kultur Europy Środkowej i Północnej. Jednak dosyć podobne formy można często spotkać w kulturze dackiej.⁴⁵

1.5 Pucharki na nóżkach

W Lucașevce II znaleziono wiele fragmentów tego typu naczyń, zwłaszcza w obiekcie mieszkalnym nr 4 i warstwie kulturowej (tabl. 2. 8–10). Są one nieduże, o średnicy dna około 7–9 cm. Zewnętrzna powierzchnia jest zazwyczaj szorstka i nosi ślady wygładzania. Naczynia tego typu w kulturze Poieniști-Lucașevka występują powszechnie; analogiczne znaleziska występują w Krugliku⁴⁶, Lozna Hlibicioc⁴⁷ i Ulmu.⁴⁸ Takie formy spotykamy też zarówno w kulturze Getów – np. w Cucorăni⁴⁹ i Huși Corni⁵⁰ – jak i na terenie kultury dackiej.⁵¹

1.6 Cedzaki/naczynia sitowate

Były również wykonywane z gliny o gruboziarnistej domieszce (tabl. 3. 1–2). W Lucașevce II fragmenty takich naczyń znaleziono w domostwie (obiekcie mieszkalnym) nr 4. Chociaż nie odkryto jeszcze całych naczyń,

46 Пачкова 1977, 32, fig. 5. 6.

47 Teodor 1992, 49, fig. 5. 8.

48 Munteanu 1999, fig. 9. 3.

49 Teodor 1975, 135, fig. 3 b.

50 Teodor 1981, 184, fig. 22. 7.

51 Crișan 1978, 131–132, fig. 58; Ursachi 1995, 157–158, pl. 59. 1.

52 László 1969, 78, fig. 18. 4.

53 Hânceanu 2006, 61–64, fig. 1–2; Hânceanu 2007, 278–279, fig. 2.

54 Babeș 1993, pl. 31. 44.

55 Teodor 1981, 182, fig. 29. 6.

56 Sârbu and Arnăuț 1995, 395, fig. 7. 17; Arnăuț 2003, 79.

57 Dehmlow 1970, 101, pl. 10. 1, 10.

58 Eger 1999, 172, pl. 163. 4; 165. 28 c5.

59 Machajewski and Pietrzak 2008, tab. 7. 8.

60 Kasprowicz 2004, 220, fig. 5. 2; Kasprowicz 2008, tab. 7. 7.

61 Crișan 1978, 128.

40 Teodor 1980, ryc. 22. 4.14.

41 Arnăuț 2003, 73, ryc. 46. 5; Niculiță, Teodor i Zanoci 2002, 50, ryc. 94. 3; Munteanu i Iarmulschi 2007, 281, ryc. 7. 3.

42 Kleemann 1994, 39, ryc. 8.

43 Best 1997, ryc. 2. 15.

44 Munteanu 1999, 215.

45 Crișan 1978, 107–108, ryc. 38. 2; Ursachi 1995, plansza 267. 4.

46 Пачкова 1977, 32, ryc. 5. 6.

47 Teodor 1992, 49, ryc. 5. 8.

48 Munteanu 1999, ryc. 9. 3.

49 Teodor 1975, 135, ryc. 3 b.

50 Teodor 1981, 184, ryc. 22. 7.

51 Crișan 1978, 131–132, ryc. 58; Ursachi 1995, 157–158, plansza 59. 1.

from Botoșana,⁶² Davideni⁶³ and Dolheștii Mari.⁶⁴ As the name of this type of vessels suggests, such cases are common in Dacian culture, e. g. from Sighișoara Wietenberg⁶⁵ or Brad.⁶⁶

1.8 Disks

Among the findings at Lucașeuca there are also the so-called disks. Their thickness does not exceed, as a rule, 1,5 cm, and their diameter ranges from 14 to 20 cm (Pl. 3. 5). They were burnt by oxidizing method, with the resultant pink-brown or brown-gray colour.⁶⁷ There is no certainty as to the function of such vessels: they may have served as lids⁶⁸ or baking trays.⁶⁹ In the area of Poieniști-Lucașeuca culture such vessels appear at most excavation sites; known examples include the findings from Botoșana,⁷⁰ Lunca Ciurei⁷¹ and Tîrpești.⁷² We know analogies for these vessels in the areas of Getae culture⁷³ and Jastorf culture.⁷⁴

2 Ceramics from fine paste

As for ceramics from fine paste, we should mention that it represents about 8 % of all the potsherds found⁷⁵ (Fig. 2). The vessels of this category were made from paste of relatively good quality, with fine grog as a degreaser. On some vessels there is also a slip, figuring as a metallic gloss, which results from polishing the pots before burning. The vessels of this category normally have colours of darker tone, with a wide range from gray-brown to black. The repertory of fine ceramics includes bowls and dishes.

przypuszczamy, że miały one kształt stożkowaty i perforację na całej powierzchni. Podobne przedmioty znaleziono w wielu podobnych osadach, np. Băiceni⁵², Roșiori Dulcești⁵³ czy Răducăneni.⁵⁴ Można znaleźć ich odpowiedniki w kulturze Getów, np. w Huși Corni⁵⁵ i Stolniceni⁵⁶, oraz w kulturze jastorfskiej (przykłady z Brandenburgii – Berlin Wittenau⁵⁷, środkowego biegu Elby – Ashausen⁵⁸ i Wielkopolski – Nowa Wieś⁵⁹, Murowana Goślina⁶⁰).

1.7 Czasze dackie

W Lukaševce znaleziono także małe doniczkowate naczynia, o prosto ściętym, niewyodrębnionym wylewie i płaskim dnie. Bardzo przypominają one tzw. czasze dackie. Występują naczynia z uchwytem i bez (tabl. 3. 3–4). Pojawiają się one na większości stanowisk kultury Poieniști-Lukaševka, a były używane prawdopodobnie jako lampy.⁶¹ Można tu wymienić stanowiska w Botoșanie,⁶² Davideni⁶³ i Dolheștii Mari.⁶⁴ Jak sugeruje nazwa tego typu naczyń, są one powszechne w kulturze dackiej, wspomnijmy np. stanowiska w Wietenbergu-Sighișoarze (Segieszowie)⁶⁵ i Bradzie.⁶⁶

1.8 Placki

W Lukaševce znaleziono również tzw. „placki”. Ich grubość z reguły nie przekracza 1,5 cm, a średnica waha się od 14 do 20 cm (Tabela 3. 5). Wypalono je w atmosferze utleniającej, stąd mają kolor różowo-brązowy lub brązowo-szary.⁶⁷ Ich funkcja nie jest pewna, możliwe, że służyły jako pokrywki⁶⁸ lub tace do pieczenia.⁶⁹ Na terenie kultury Poieniști-Lukaševka są one bardzo popularne, na co wskazują przykładowo znaleziska ze stano-

62 Teodor 1980, 211 fig. 23. 6.

63 Babeș 1993, 70, pl. 23. 24.

64 Andronic 1994, 235, fig. 3. 5.

65 Andrițoiu and Rustoiu 1997, 90, fig. 45. 3.

66 Ursachi 1995, 161.

67 Munteanu 1999, 214.

68 Babeș 1993, 68; Munteanu 1999, 214; Arnăut 2003, 79.

69 Munteanu 1999, 214.

70 Teodor 1980, fig. 23. 13–15.

71 Babeș 1993, pl. 29. 59–60.

72 Babeș 1993, 68.

73 Arnăut 2003, 79, fig. 52. 1; Munteanu and Iarmulschi 2007, fig. 7. 9.

74 Dehmlow 1970, 102, pl. 5. 8.

75 Федоров 1960, 17.

52 László 1969, 78, ryc. 18. 4.

53 Hânceanu 2006, 61–64, ryc. 1–2; Hânceanu 2007, 278–279, ryc. 2.

54 Babeș 1993, tabl. 31. 44.

55 Teodor 1981, 182, ryc. 29. 6.

56 Sârbu i Arnăut 1995, 395, ryc. 7. 17; Arnăut 2003, 79.

57 Dehmlow 1970, 101, tabl. 10. 10. 1.

58 Eger 1999, 172, tabl. 163. 4; 165. 28.c5.

59 Machajewski i Pietrzak 2008, tabl. 7. 8.

60 Kasprovicz 2004, 220, ryc. 5. 2; Kasprovicz 2008, tabl. 7. 7.

61 Crișan 1978, 128.

62 Teodor 1980, 211, ryc. 23. 6.

63 Babeș 1993, 70, tabl. 23. 24.

64 Andronic 1994, 235, ryc. 3. 5.

65 Andrițoiu i Rustoiu 1997, 90, ryc. 45. 3.

66 Ursachi 1995, 161.

67 Munteanu 1999, 214.

68 Babeș 1993, 68; Munteanu 1999, 214; Arnăut 2003, 79.

69 Munteanu 1999, 214.

2.1 Bowls

The bowls have wide mouths and outward lips, often faceted. The shoulder is profiled, while the lower part is globular and the bottom is generally flat or concave (Pl. 3. 6–7). Analogies to such vessels were found at all excavated sites of Poieniști-Lucașeuca type, the most important of them being Poieniști,⁷⁶ Borosești,⁷⁷ Orheiul Vechi⁷⁸ and Lunca Ciurei.⁷⁹ Cases similar to fine-paste bowls from Lucașeuca II can be found in Jastorf culture, namely in Gubin⁸⁰ and Pomoria⁸¹ groups. Sporadically such vessels appear at the necropolises and settlements of the Jastorf type near Berlin.⁸²

2.2 Dishes

Dishes from fine paste are characterized by the outwardly flaring, thickened, and faceted lip, the lower part of the belly distinctly undercut, and a small bottom (Pl. 3. 8–12). Analogies for such vessels can be found on all extensively researched sites in the area of Poieniști-Lucașeuca culture, such as Dolheștii Mari,⁸³ Lunca Ciurei⁸⁴ and Poieniști.⁸⁵ They also appear at the necropolises of the Jastorf type, such as those at Schwiesel,⁸⁶ Luboszyce,⁸⁷ etc., but also at the cemeteries of the Przeworsk type at Wilanów,⁸⁸ Oblin,⁸⁹ etc.

The analysis of the material leads to the conclusion that the types of hand-made pottery from the Lucașeuca II settlement find perfect analogies first of all – and naturally so – at the sites of the same, Poieniști-Lucașeuca culture. As noted for other sites in recent studies, many of the described types find analogues in Getae culture, which developed in the area where Poieniști-Lucașeuca culture later emerged. However, some of the same types have sufficient similarities also in kindred cultures of Central and Northern Europe – Jastorf and Przeworsk.

wisk w Botoșanie,⁷⁰ Lunca Ciurei⁷¹ i Tîrpești.⁷² Podobne przedmioty znane są także na terenach kultury Getów⁷³ i kultury jastorfskiej.⁷⁴

2 Wyroby z gliny o drobnoziarnistej domieszce

Jeśli chodzi o ceramikę wykonaną z gliny drobnoziarnistej, stanowi ona 8 % wszystkich znalezionych fragmentów⁷⁵ (ryc. 2). Naczynia w tej kategorii wykonano z masy garncarskiej względnie dobrej jakości, a jako domieszki schudzającej używano szamotu. Powierzchnie niektórych naczyń są wyświecane, co jest efektem polerowania przed wypaleniem. Naczynia tego typu są z reguły ciemniejsze, o szerokim wachlarzu barw, od szarobrązowej do czarnej. W tej grupie technologicznej występują głównie różne typy mis.

2.1 Misy

Mają szerokie otwory, wylew wychylony na zewnątrz i często fasetowany. Górna część naczynia jest wyprofilowana, podczas gdy dolna część jest zaokrąglona, a dno najczęściej płaskie lub wklęsłe (tabl. 3. 6–7). Analogiczne egzemplarze znaleziono na wszystkich stanowiskach kultury Poieniști-Lucașevka, z których najważniejsze to Poieniști⁷⁶, Borosești⁷⁷, Orchej Stary⁷⁸ i Lunca Ciurei.⁷⁹ Również w kulturze jastorfskiej mamy przykłady podobnych naczyń, zarówno z obszaru grupy gubińskiej⁸⁰ jak i z zachodnich wybrzeży Bałtyku.⁸¹ Sporadycznie naczynia tego typu pojawiały się na cmentarzyskach i w osadach typu jastorfskiego z okolic Berlina.⁸²

76 Vulpe 1953; Babeș 1993.

77 Babeș 1993.

78 Postică and Munteanu 1999; Munteanu 2001.

79 Teodor 1987.

80 Domański 1975, pl. V e; VI m; 154, fig. 4 f.

81 Krüger 2011, fig. 11. 10, 16.

82 Reinbacher 1963, pl. 98–99; Kleemann 1994, fig. 5. 8; Schwarzländer 1999, pl. 4. 5.

83 Andronic 1994.

84 Teodor 1987.

85 Vulpe 1953; Babeș 1993.

86 Behrends 1968, pl. 58. 335.

87 Domański 1975, pl. V d; X c.

88 Marciniak 1957, pl. 5. 10.

89 Czarnecka 2007, pl. 11. 7.

70 Teodor 1980, ryc. 23. 13–15.

71 Babeș 1993, tabl. 29. 59–60.

72 Babeș 1993, 68.

73 Arnăut 2003, 79, ryc. 52. 1; Munteanu i Iarmulschi 2007, ryc. 7. 9.

74 Dehmlow 1970, 102, tabl. 5. 8.

75 Фёдоров 1960, 17.

76 Vulpe 1953; Babeș 1993.

77 Babeș 1993.

78 Postică i Munteanu 1999; Munteanu 2001.

79 Teodor 1987.

80 Domański 1975, tabl. V e; VI m; 154, ryc. 4 f.

81 Krüger 2011, ryc. 11. 10, 16.

82 Reinbacher 1963, tabl. 98–99; Kleemann 1994, ryc. 5. 8; Schwarzländer 1999, tabl. 4. 5.

It is important to note that in some cases, certain types, such as, for example, pots of type 2 and so-called Dacian cups, have analogies only in autochthonous tradition. At the same time, pots of type 3 have no analogies in local contexts and appear only in Jastorf culture in Northern Germany. This has led to several hypotheses concerning the genesis and cultural links of the bearers of Poieniști-Lucașeuca culture. However, an attempt to deal with these problems competently would require more space and a more complex approach. In sum, a thorough investigation of the pottery from settlements of Poieniști-Lucașeuca culture has promising perspectives.

2.2 Misy nieprofilowane

Z gliny o drobnoziarnistej domieszce charakteryzuje kołnierzowaty, wychylony na zewnątrz, facetowany i czasami pogrubiony wylew; podcięty brzusek i małe dno (tabl. 3. 8–12). Znajdujemy analogiczne przykłady we wszystkich dobrze przebadanych stanowiskach na terenie kultury Poieniști-Lukaševka, takich jak Dolhești Mari,⁸³ Lunca Ciurei⁸⁴ czy Poieniști.⁸⁵ Zdarzają się także na cmentarzyskach kultury jastorfskiej, np. w Schwisssel,⁸⁶ Luboszcach⁸⁷ itd., a także na cmentarzyskach kultury przeworskiej, np. w Wilanowie⁸⁸ i Oblinie.⁸⁹

Analiza zaprezentowanego tu materiału prowadzi do wniosku, iż formy ręcznie wykonanej ceramiki znalezionej w osadzie Lukaševka II mają swoje analogie przede wszystkim – co naturalne – w stanowiskach kultury Poieniști-Lukaševka. Jak zauważono w odniesieniu do innych stanowisk w ostatnio opublikowanych pracach, wiele z opisanych tu typów ma odniesienia w kulturze Getów, wcześniej występującej na terenach, gdzie wytworzyła się kultura Poieniști-Lukaševka. Jednak niektóre z typów naczyń wykazują podobieństwo również do form ceramicznych z innych kultur Europy Środkowej i Północnej – kultur jastorfskiej i przeworskiej. Co ważne, niektóre typy naczyń, takie jak garnki typu 2 i tzw. czasze dackie, mają swoje analogie tylko w lokalnej tradycji. Z kolei garnki typu 3 nie mają analogii w kontekstach lokalnych i występują tylko w kulturze jastorfskiej w północnych Niemczech. Na tej podstawie sformułowano szereg hipotez dotyczących powstania i kulturowej przynależności nosicieli kultury Poieniști-Lukaševka. Wyjaśnienie tych kwestii wymaga bardziej obszernego studium i kompleksowego podejścia do problemu, ogólnie jednak stwierdzamy, iż gruntowne zbadanie ceramiki z osad kultury Poieniști-Lukaševka jest w tym względzie bardzo obiecujące.

83 Andronic 1994.

84 Teodor 1987.

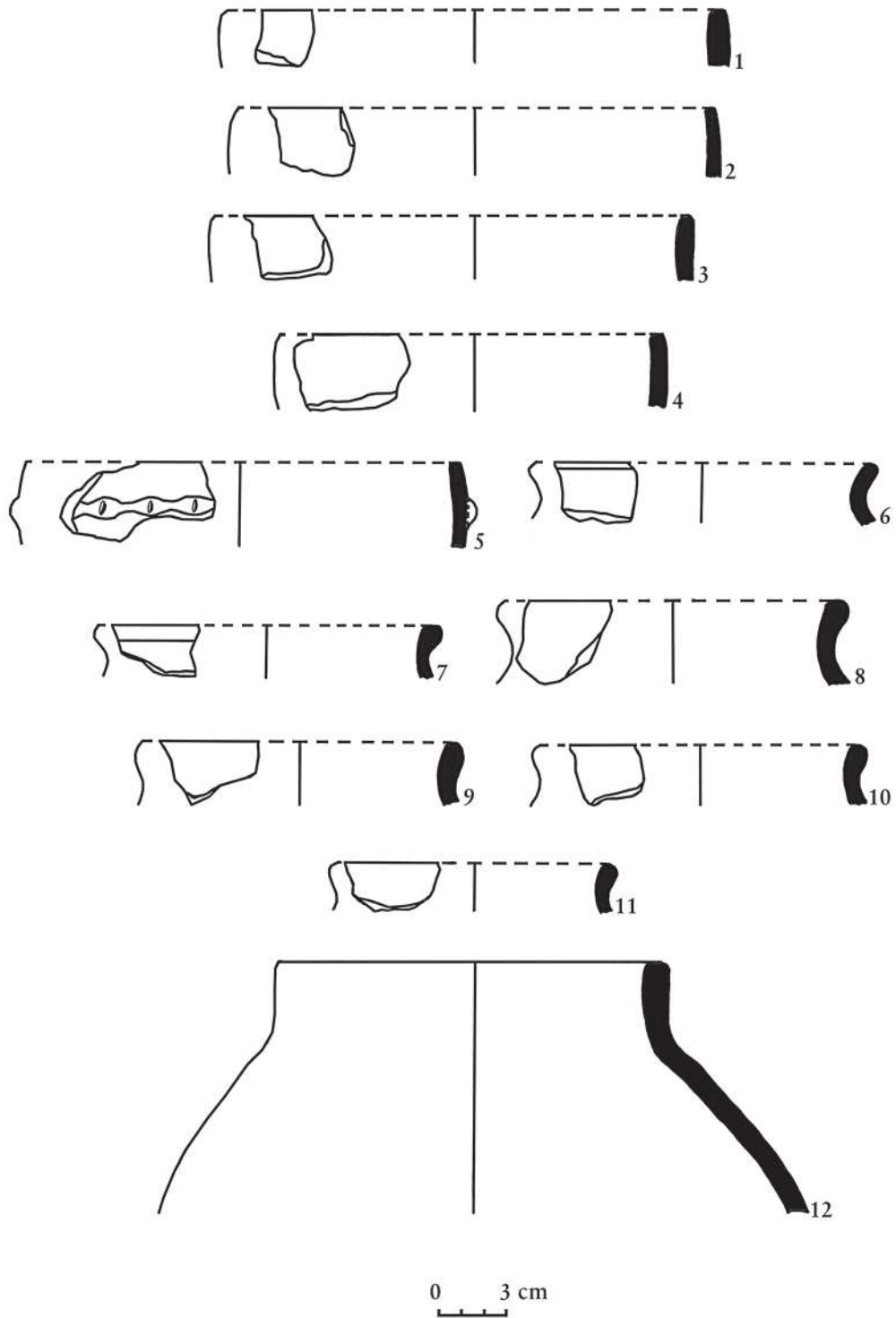
85 Vulpe 1953; Babeș 1993.

86 Behrends 1968, tabl. 58. 335.

87 Domański 1975, tabl. V d; X c.

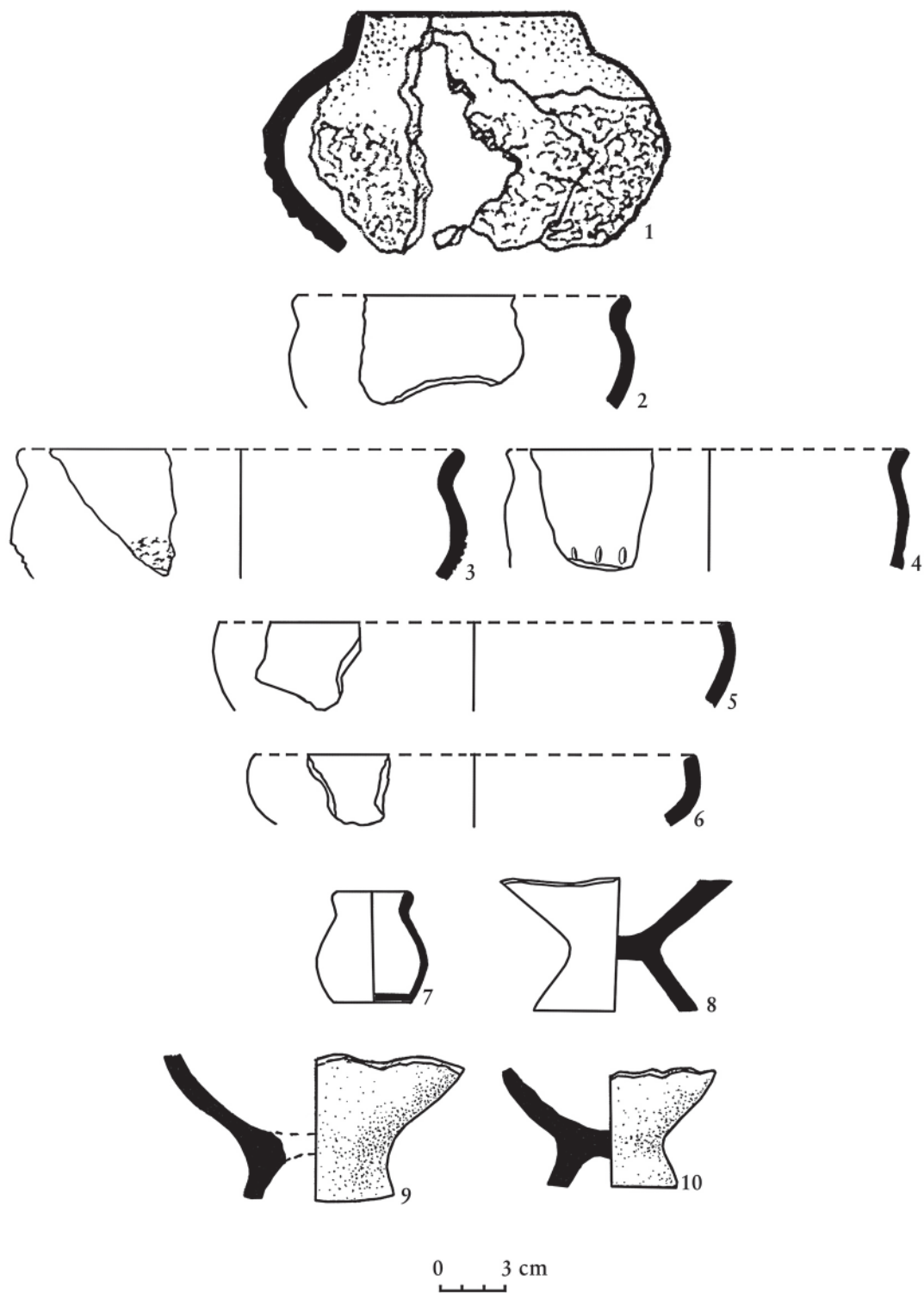
88 Marciniak 1957, tabl. 5. 10

89 Czarnecka 2007, tabl. LI 7.

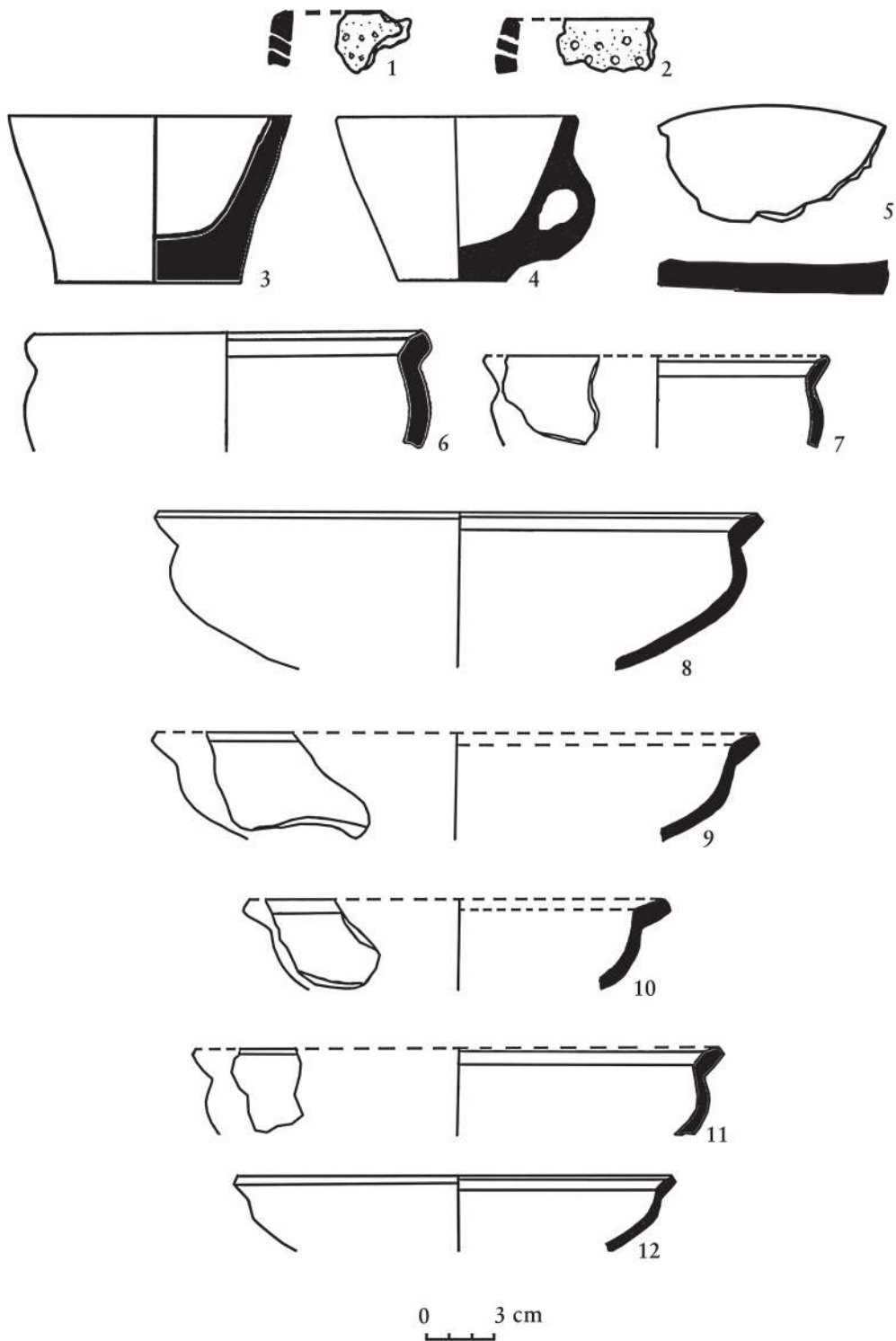
Pl. 1 Pots from rough paste. Type 1 (1-5), type 2 (6-11), and type 3 (12).

Tabl. 1 Garnki z gliny o gruboziarnistej domieszce. Typ 1 (1-5), typ 2 (6-11) i typ 3 (12).

Pl. 2 Pots from rough paste. Type 3 (1): bowls from rough paste. Type 1 (2-3) and type 2 (4): dishes from rough paste (5-6); miniature pots (7); foot cups from rough paste (8-10).

Tabl. 2 Garnki z gliny o gruboziarnistej domieszce. Typ 3 (1) - misy. Typ 1 (2-3) i 2 (4) - naczynia nieprofilowane (5-6); naczynia miniaturowe (7); pucharki na nóżkach (8-10).

Pl. 3 Strainers from rough paste (1–2); Dacian cups from rough paste (3–4); disk from rough paste (5); bowls from fine paste (6–7); dishes from fine paste (8–12).

Tabl. 3 Naczynia sitowate z gliny o gruboziarnistej domieszce (1–2); czasze dackie z gliny o gruboziarnistej domieszce (3–4); „placek” z gliny o gruboziarnistej domieszce (5); misy z gliny o drobnoziarnistej domieszce (6–7); misy nieprofilowane z gliny o drobnoziarnistej domieszce (8–12).

Bibliography

Bibliografia

Andrițoiu and Rustoiu 1997

Ioan Andrițoiu and Aurel Rustoiu. *Sighișoara-Wietenberg. Descoperirile preistorice și așezarea dacică*. Bibliotheca Thracologica. București: Eigenverlag Institutul Român de Thracologie, 1997.

Andronic 1994

Mugur Andronic. "Așezarea din sec. II-I î.Hr. de la Dolheștii Mari-Suceava". *Memoria Antiquitatis* (1994), 235–242.

Arnăut 2003

Tudor Arnăut. *Vestigii ale sec. VII–III a.Chr. în spațiul de la răsărit de Carpați*. Chișinău: Eigenverlag Univ. de Stat din Moldova, 2003.

Babeș 1993

Mircea Babeș. *Die Poienești-Lukaševka-Kultur: ein Beitrag zur Kulturgeschichte im Raum östlich der Karpaten in den letzten Jahrhunderten vor Christi Geburt*. Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde. Bonn: Habelt, 1993.

Behrends 1968

Rolf-Heiner Behrends. *Schwisel. Ein Urnengräberfeld der vorrömischen Eisenzeit aus Holstein*. Neumünster: Wachholtz, 1968.

Best 1997

Werner Best. "Ausschnitt einer ländlichen Siedlung des 2. Jahrhunderts vor Christus in Spenge-Lenzinghausen, Kreis Herford". In *Archäologische Beiträge zur Geschichte Westfalens*. Ed. by D. Bérenger. Festschrift für Klaus Günther = Internationale Archäologie, Studia Honoraria. Rahden/Westf.: Marie Leidorf, 1997, 165–172.

Brandt 2005

Jochen Brandt. "Eine Siedlung der jüngeren vorrömischen Eisenzeit in der Gemarkung Kölln, Lkr. Demmin". *Jahrbuch Bodendenkmalpflege in Mecklenburg-Vorpommern* 53 (2005), 47–74.

Brumlich and Meyer 2004

Markolf Brumlich and Michael Meyer. "Ofenanlagen der vorrömischen Eisenzeit bei Waltersdorf, Landkreis Dahme-Spreewald. Zugleich ein Beitrag zur frühen Eisenverhüttung". *Arbeitsberichte zur Bodendenkmalpflege in Brandenburg* 13 (2004), 167–196.

Brumlich, Meyer, and Lychatz 2012

Markolf Brumlich, Michael Meyer, and Bernd Lychatz. "Archäologische und metallurgische Untersuchungen zur latènezeitlichen Eisenverhüttung im nördlichen Mitteleuropa". *Prähistorische Zeitschrift* 87 (2012), 433–473.

Bücker 2007

Silvia Bücker. *Siedlungsfunde der jüngeren vorrömischen Eisenzeit aus Hamburg-Völkendorf*. Internationale Archäologie. Rahden/Westf.: Marie Leidorf, 2007.

Crișan 1978

Ion Horațiu Crișan. *Ziridava. Săpăturile de la 'Șanțul Mare' din anii 1960, 1961, 1962, 1964*. Arad: Eigenverlag Comitetul de Cultură și Educație Socialistă, 1978.

Czarnecka 2007

Katarzyna Czarnecka. *Oblin. Ein Gräberfeld der Przeworsk-Kultur in Südmasowien*. Monumenta Archaeologica Barbarica. Warszawa: Państwowe Muzeum Archeologiczne, 2007.

Dąbrowska 1994

Teresa Dąbrowska. "Wpływy jastorfskie na kulturę przeworska w młodszym okresie przedrzymskim". In *Kultura przeworska: Materiały z konferencji 1*. Ed. by J. Gurba. Lubelskie materiały archeologiczne. Lublin: Eigenverlag Wyd. Uniw. Marii Curie-Skłodowskiej, 1994, 71–88.

Dąbrowska 1997

Teresa Dąbrowska. *Kamieńczyk. Ein Gräberfeld der Przeworsk-Kultur in Ostmasowien*. Monumenta Archaeologica Barbarica. Kraków: Wydawnictwo, 1997.

Dehmlow 1970

Friedrich Dehmlow. "Die Siedlungsstelle der älteren Eisenzeit (Am Waidmannseck) in Berlin-Wittenau". *Ausgrabungen in Berlin. Forschungen und Funde zur Ur- und Frühgeschichte 1* (1970), 95–149.

Domański 1975

Grzegorz Domański. *Studia z dziejów środkowego Nadodrza w III-I wieku p.n.e.* Wrocław: Zakł. Narod. im. Ossolińskich, 1975.

Eger 1999

Christoph Eger. *Die jüngere vorrömische Eisen- und römische Kaiserzeit im Lubetal (Lüneburger Heide)*. Internationale Archäologie. Rahden/Westf.: Marie Leidorf, 1999.

Hânceanu 2006

George Dan Hânceanu. "Două strecurători bastarne din așezarea carpică de la Roșiori-Dulcești (jud. Neamț)". *Carpica* XXXV (2006), 61–64.

Hânceanu 2007

George Dan Hânceanu. "Ceramica bastarnă de la Roșiori-Dulcești". *Arheologia Moldovei* XXX (2007), 277–286.

Hüser 2010

Andreas Hüser. "Neue Ausgrabungen in Hamburg-Marmstorf, Fundplatz 68". *Hammaburg* N.F. 15 (2010), 63–98.

Kasprowicz 2004

Tomasz Kasprowicz. "Stanowisko kultury jastorfskiej w Wojnowie, gm. Murowana Goślina, woj.wielkopolskie". In *Kultura jastorfska na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej*. Ed. by H. Machajewski. Poznań: Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich, Oddz., 2004, 215–234.

Kasprowicz 2008

Tomasz Kasprowicz. "Osada i cmentarzysko ludności z okresu przedrzymskiego na stanowisku 284 (AUT 192) Poznań-Nowe Miasto". In *Archeostrada Studia i materiały z badań wykopaliskowych na autostradzie A2 – odcinek wielkopolski t. II*. Ed. by H. Machajewski and R. Pietrzak. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2008, 225–298.

Kleemann 1994

Jörg Kleemann. *Eine Siedlung der vorrömischen Eisenzeit in Zeestow, Kr. Havelland*. Ed. by J. Kunow. Veröffentlichungen des Brandenburgischen Landesmuseums für Ur- und Frühgeschichte Potsdam. Potsdam: Hühig Verlagsgemeinschaft, 1994, 135–144.

Krüger 2011

Alexander Krüger. "Eisenzeitliche und frühslawische Siedlungreste vom Fundplatz Göslow 7 in Vorpommern". In *Der Peeneraum zwischen Frühgeschichte und Mittelalter. Archäologische Beiträge zur Siedlungs- und Wirtschaftsgeschichte des 8. bis 14. Jahrhunderts*. Ed. by F. Biermann. Studien zur Archäologie Europas 16. Bonn: Habelt, 2011, 31–70.

László 1969

Attila László. "Așezarea daco-getică de la Băiceni (sec. IV–II î.e.n.)". *Arheologia Moldovei* VI (1969), 65–90.

Łuczkiwicz 2014

Piotr Łuczkiwicz. "Fremde Ansiedler oder fremdwirkende Waren? 'Jastorf-Material' aus Ostpolen". In *Das Jastorf-Konzept und die vorrömische Eisenzeit im nördlichen Mitteleuropa. Beiträge der internationalen Tagung zum einhundertjährigen Jubiläum der Veröffentlichung 'Die ältesten Urnenfriedhöfe bei Uelzen und Lüneburg' durch Gustav Schwantes 18.–22.05.2011 in Bad Bevensen*. Ed. by J. Brandt and B. Rauchfuß. Veröffentlichungen des Helms-Museums, Archäologisches Museum Hamburg, Stadtmuseum Harburg. Hamburg: Archäologisches Museum Hamburg, 2014, 193–209.

Machajewski and Pietrzak 2004

Henryk Machajewski and Ryszard Pietrzak. "Z badań nad ceramiką naczyńową okresu przedrzymskiego w Wielkopolsce". In *Kultura jastorfska na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej*. Ed. by H. Machajewski. Poznań: Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich, Oddz., 2004, 83–121.

Machajewski and Pietrzak 2008

Henryk Machajewski and Ryszard Pietrzak. "Osada ludności z okresu przedrzymskiego na stanowisku 278 (AUT 191) Poznań-Nowe Miasto". In *Poznań-Nowe Miasto. Źródła archeologiczne do studiów nad pradziejami i wczesnym średniowieczem dorzecza środkowej Warty*. Ed. by H. Machajewski and R. Pietrzak. Archeostrada. Studia i materiały z badań wykopaliskowych na autostradzie A2 – odcinek wielkopolski. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2008, 153–223.

Marciniak 1957

Józef Marciniak. "Cmentarzysko ciałopalne z okresu późnolateńskiego w Wilanowie koło Warszawy". *Materiały Starożytne* II (1957), 7–174.

Munteanu 1999

Octavian Munteanu. "Ceramica Poienești-Lucașeuca: o tipologie a recipientelor de uz comun". In *Studia in honorem Ion Niculiță. Omagiu cu prilejul împlinirii de 60 de ani*. Ed. by T. Arnăut, A. Zanoci, and S. Matveev. Chișinău: Cartdidact, 1999, 212–230.

Munteanu 2001

Octavian Munteanu. "Unele particularități ale așezării de tip Poienești-Lucașeuca la Orheiul Vechi". In *Studii de istorie antică. Omagiu profesorului I. Glodariu*. Ed. by G. Florea, G. Gheorghiu, E. Iaroslavski, and V. Crișan. Bibliotheca Musei Napocensis. Cluj-Napoca: Eigenverlag Muzeul National de Istorie a Transilvaniei, 2001, 43–56.

Munteanu and Iarmulschi 2007

Octavian Munteanu and Vasile Iarmulschi. "Preliminarii privind fortificația de la Horodca Mică?". *Tyragetia Serie Nouă* XVII (2007), 279–286.

Niculiță, Matveev, and Potângă 1999

Ion Niculiță, Sergiu Matveev, and Eugen Potângă. "Săpăturile arheologice de la cetatea getică Potârca din anul 1998". *Symposia Professorum. Seria Istorie* (1999), 8–10.

Niculiță, Teodor, and Zanoci 2002

Ion Niculiță, Silvia Teodor, and Aurel Zanoci. *Butuceni Monografie arheologică*. Bibliotheca Thracologica. București: Vavila Edinf, 2002.

Niculiță, Zanoci, and Arnăut 2008

Ion Niculiță, Aurel Zanoci, and Tudor Arnăut. "Construcții de suprafață din siturile de la Saharna". *Tyragetia Serie Nouă* XVII (2008), 51–78.

Popovici 1981/1982

Rodica Popovici. "Descoperirile din sec. III–II î.e.n. de la Borniș-Neamț". *Cercetări Istorie* 12/13 (1981/1982), 153–158.

Postică and Munteanu 1999

Gheorghe Postică and Octavian Munteanu. "Așezarea de tip Poienești-Lucașeuca de la Orheiul Vechi". *Cercetări arheologice în aria nord-tracă* III (1999), 457–494.

Reinbacher 1963

Erwin Reinbacher. *Börncke. Ein ältereisenzeitlicher Urnenfriedhof im Havelland*. Schriften der Sektion für Vor- und Frühgeschichte. Berlin: Akademie-Verlag, 1963.

Romanovskaja 1987

Marina A. Romanovskaja. "Așezarea de la Ulmi. Săpăturile din anul 1960". *Arheologia Moldovei* XI (1987), 207–226.

Sârbu and Arnăut 1995

Valeriu Sârbu and Tudor Arnăut. "Incinta fortificată de la Stolniceni". *Cercetări arheologice în aria nord-tracă. Institutul Român de Tracologie, București* I (1995), 378–400.

Schwarzländer 1999

Silke Schwarzländer. "Eine mehrphasige Siedlung der vorrömischen Eisenzeit in Phöben, Landkreis Postdam-Mittelmark". *Offa* 56 (1999), 45–66.

Teodor 1967

Silvia Teodor. "Contribuții la cunoașterea ceramicii din sec. III–II î. e. n. din Moldova". *Studii și Cercetări de Istorie Veche* 18/1 (1967), 24–45.

Teodor 1975

Silvia Teodor. "Săpăturile de la Cucorâni". *Arheologia Moldovei* VIII (1975), 121–145.

Teodor 1980

Silvia Teodor. "Așezarea din epoca Latène de la Botoșana". *Studii și Cercetări de Istorie Veche* 31/2 (1980), 181–227.

Teodor 1981

Silvia Teodor. "Așezarea geto-dacică de la Huși-Corni". *Thracologica Dacia* 2 (1981), 169–195.

Teodor 1987

Silvia Teodor. "Cercetările arheologice de la Ciurea". *Arheologia Moldovei* XI (1987), 65–102.

Teodor 1992

Silvia Teodor. "Cercetările arheologice de la Lozna-Hlibicioc, jud. Botoșani". *Arheologia Moldovei* XV (1992), 64–69.

Teodor and Șadurschi 1980

Silvia Teodor and Paul Șadurschi. "Așezarea din cea de a doua epocă de la Lozna, jud., Botoșani". *Materiale și Cercetări Arheologice* XV (1980), 225–237.

Ursachi 1995

Vasile Ursachi. *Zargidava. Cetatea dacică de la Brad*. Bibliotheca thracologica. București: Eigenverlag Institutul Român de Tracologie, 1995.

Illustration credits

Spis Rycin

1–2 Iarmulschi/Munteanu.

Plate Credits

Spis Tablic

1–3 Iarmulschi/Munteanu.

Vulpe 1953

Radu Vulpe. "Săpăturile de la Poieniști din 1949". *Materiale și Cercetări Arheologice* I (1953), 213–506.

Никудица 1977

Иван Тимофеевич Никудица. *Геты IV–III д. н. е. в Днестрско-Карпатских землях*. Kishinev: Штиинца, 1977.

Пачкова 1977

Светлана Петровна Пачкова. "Поселение по близу села Круглик на Буковине". *Археология* 23 (1977), 24–34.

Пачкова 1983

Светлана Петровна Пачкова. "Археологические исследования многослойного поселения у с. Горошова Тернопольской области". In *Археологические памятники Среднего Поднепровья*. Ed. by A. T. Смиленко. Kiev: Наукова Думка, 1983, 4–55.

Романовская 1962

Мария Александровна Романовская. "Селище Лукашевка II". *Советская Археология Москва* 3 (1962), 293–298.

Федоров 1960

Георгий Борисович Федоров. *Население Прото-Днестровского междуречья в I т. н.э.* Материалы и Исследование по Археологии СССР. Moscow: Izad. Akad. Nauk SSSR, 1960.

VASILE IARMULSCHI

born 1984, is research assistant at the Institute of Cultural Heritage of the Academy of Sciences of Moldova, Chișinău. Dissertation 2014 at the Institute of Cultural Heritage of the Academy of Sciences of Moldova. Research focus: early Pre-Roman Iron Age; Poieniști-Lukasevka-culture; intercultural relations.

Dr. Vasile Iarmulschi
Strada Nicolae Milescu Spătarul 1/2, ap. 45
Chișinău, MD-Moldova
E-Mail: vasile.iarmulschi@gmail.com

OCTAVIAN MUNTEANU

born 1967, is associate professor at the Ion Creangă Pedagogical State University in Chișinău. Dissertation 1995 at the Babeș-Bolyai University in Cluj. Research focus: Pre-Roman Iron Age; Poienești-Lukasevka-culture; intercultural relations.

Dr. Octavian Munteanu
Ion Creanga State Pedagogical University of Moldova
History and Geography Faculty
nr. 1 Ion Creanga street
Chișinău, MD-2069, Moldova
E-Mail: ocmunteanu@gmail.com